

RUOKA JA VASTUULLISUUS

Kansallinen ruokastrategia -työryhmä
22.3.2010

Venla Virkamäki
Ilmastovastaava

Suomen luonnonsuojeluliitto

Tausta

- Syömisen osuus on noin kolmannes yksityisen kulutuksen ympäristövaikutuksista
- Suhteellisen suuria elintarvikkeiden ympäristövaikutusten aiheuttajia ovat ruokavalion lisäksi ruoan kypsentäminen sekä ostomatkat

Tausta

- Sekä naudanlihan- että riisintuotanto lisäävät erityisesti ilmastonmuutosta
- Kasvihuonetuotteiden energiantarve taas on suurta,
- MUTTA: kasvihuonetuotanto rehevöittää vesistöjä vähemmän kuin peltotuotanto

Tausta

- Ruoka matkaa tänään 65 prosenttia pidempiä matkoja kuin vielä kaksi vuosikymmentä sitten
- Toisinaan samantyyppisiä elintarvikkeita kuljetellaan ristiin: Suomesta viedään juustoja noin 137 miljoonan euron arvosta ja tuodaan noin 143 miljoonalla eurolla

Tausta

- Neljännes suomalaisten käyttämistä päivittäistavaroista myydään nk. hypermarketeissa
- Kaupan kasaantuminen jättimyymälöihin lisää taas yksityisautoilua
- Toisaalta keskittyminen helpottaa sopimuksia markettien ekotehokkuuden lisäämisestä, kestävämpien elintarvikkeiden valikoimien lisäämistä sekä tuotteiden tarkempia merkintöjä

Mittatikku

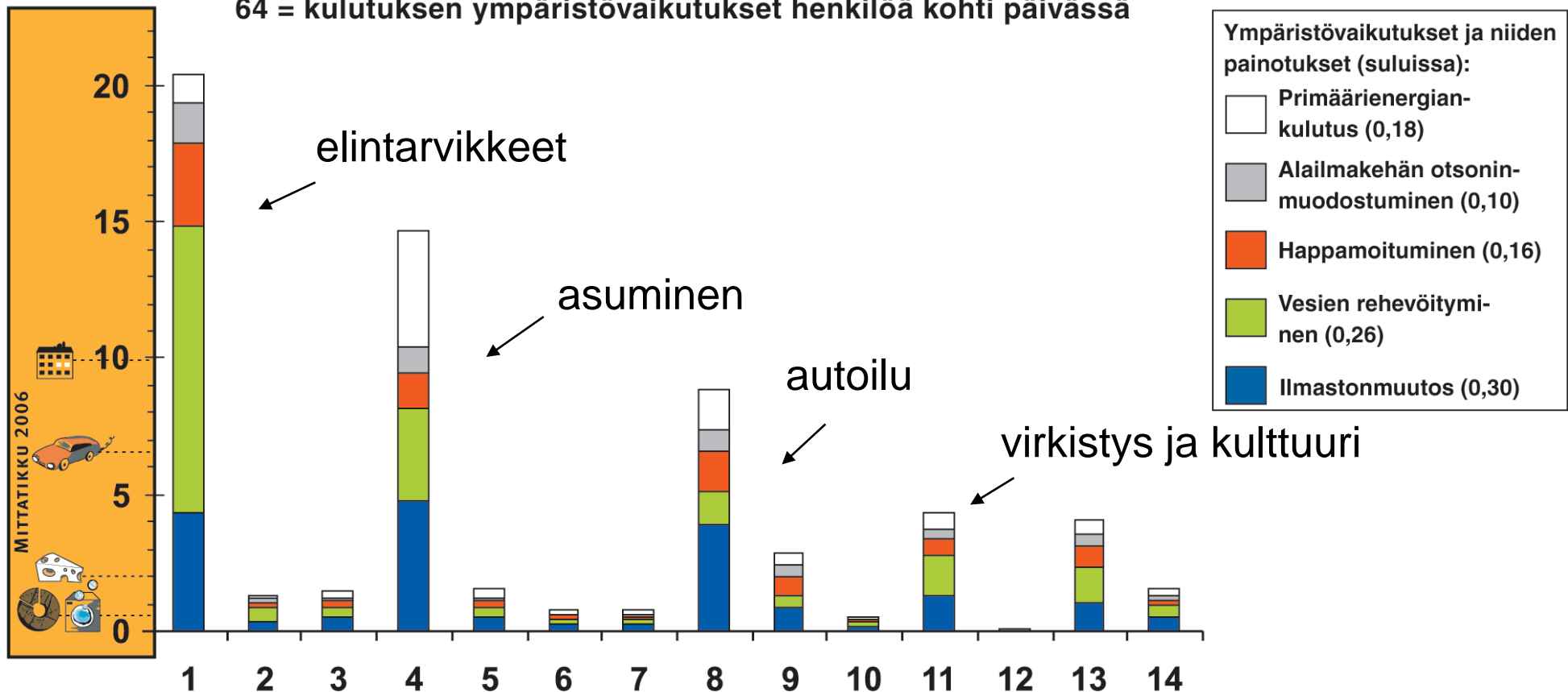
- Mittatikkun avulla voidaan arvioida erilaisista tavaroista ja palveluista aiheutuvien ympäristövaikutusten suuruusluokkaa
  - esim. 50 gramman juuston syöminen vastaa ympäristövaikutuksiltaan noin 10 kilometrin autoilua
- Eläinperäisten tuotteiden ympäristövaikutukset suhteellisen suuria verrattuna kasvipohjaisiin tuotteisiin verrattuna

Mittatikkuhanke: Kulutuksen ympäristövaikutukset

Lähde: SYKE Mittatikkuhanke,
<http://www.ymparisto.fi/mittatikki>

100 = Suomen ympäristövaikutukset henkilöä kohti päivässä

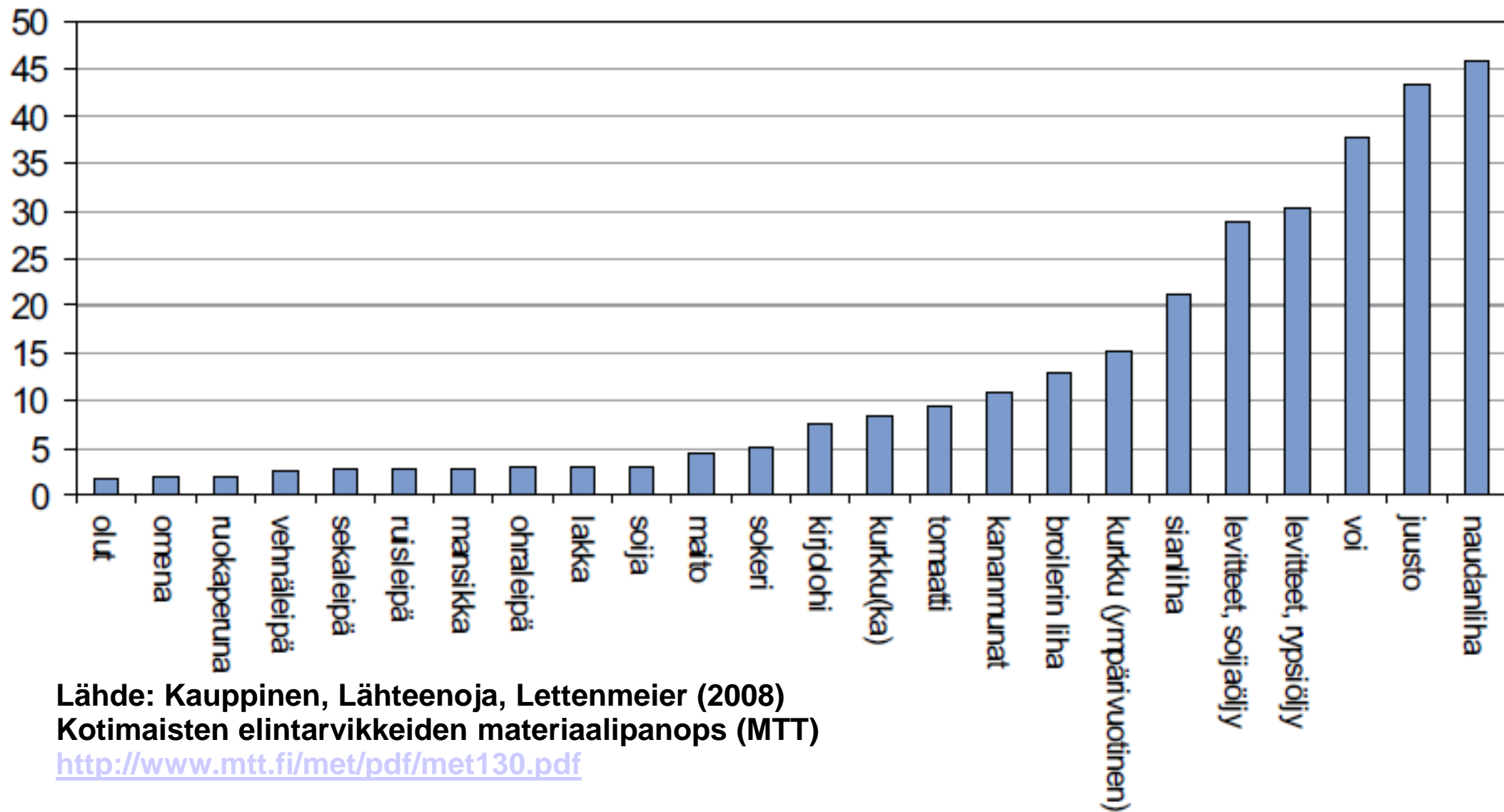
64 = kulutuksen ympäristövaikutukset henkilöä kohti päivässä

Kulutusmenoryhmät:

1 Elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat	6 Terveys	11 Virkistys ja kulttuuri
2 Alkoholijuomat ja tupakka	7 Ajoneuvojen hankinta	12 Koulutus
3 Vaatteet ja jalkineet	8 Yksityisajoneuvojen käyttö	13 Hotellit, kahvilat ja ravintolat
4 Asunto ja energia	9 Kuljetuspalvelut	14 Muut tavarat ja palvelut
5 Kodin kalusteet, koneet ja tarvikkeet	10 Tietoliikenne	

Elintarvikkeiden TMR, eli kokonaismateriaalintarve (kg/kg)

Lähde: Kauppinen, Lähteenoja, Lettenmeier (2008)
Kotimaisten elintarvikkeiden materiaalipanops (MTT)

<http://www.mtt.fi/met/pdf/met130.pdf>

Vettä kuluu

**Piilovedellä
tarkoitetaan
hyödykkeen koko
elinkaarensa aikana
vaatimaa vesimäärää**

Suomessa kulutettuun ruokan

Siipikarjanliha 2772 l/kg

Naudanliha 14065 l/kg

Lampaanliha 3310 l/kg

Sianliha 5900 l/kg

Peruna 100 g 25 l

Omena 100 g 70 l

Juusto 10 g 50 l

Leivänviipale 30 g 40 l

Kananmuna 40 g 135 l

Hampurilainen 150 g 2400 l

Suomen Luonnonsuojeluliitto

Ruokailutottumukset muuttuvat

- Suomalaisten ruokailutottumukset ovat kehittyneet viime aikoina ympäristön ja eläinten kannalta epäedulliseen suuntaan:
  - Vuonna 2007 suomalainen söi keskimäärin 76 kiloa lihaa, joka on 30 kiloa enemmän kuin 1970-luvun alussa
  - Vihannesten ja hedelmien käyttö on huomattavasti WHO:n asettamaa 400 gramman päivätavoitetta alhaisempaa (Terveyskysymys myös!)

Ruoan ympäristöjalanjälki kasvaa

- Maatalouden päästöt ovat noin 7 prosenttia Suomen kasvihuonekaasupäästöistä
- Maatalouden ravinnepäästöt aiheuttavat suuren osan sisävesien ja rannikkoalueiden rehevöitymisestä

Eläintuotteiden tehotuotantoon liittyvät hyvinvointiongelmät pysyvät

- A) yli 80 prosenttia Suomen neljästä miljoonasta munijakanasta elää häkkikanaloissa, joissa kanalla on alle A4-paperiarkin verran tilaa
- B) Suurin osa lypsylehmistä kasvatetaan edelleen parsinavetoissa
- C) Lihasikaloissa taas satakiloisella sialla on tilaa alle neliometri

Liikakalastus uhkaa meriekosysteemejä

- Tehotuotannon ongelmat eivät liity yksin maatalouteen vaan myös pyyntiin:
  - yli 70 prosenttia kalastuksen kohteena olevista kalakannoista maailman merissä on biologisesti kestävässä tilassa

Kotimaisilla toimilla on väliä

- Kotimaisten elintarvikkeiden markkinaosuus Suomessa on noin 85 prosenttia
  - Alan käyttämistä raaka-aineista 85 prosenttia on kotimaisia
- Kotimaisilla toimilla on väliä!

Merkittävää vaikutusta on myös sillä:

a) miten paljon ostetaan

- arvioiden mukaan syötäväksi kelpaavan ruoan hukka on kotitalouksilla jopa 10 prosenttia

b) miten ruokaa valmistetaan

- kaurapuuroannoksen keittäminen sähköliedellä on kaurapuuroketjun eniten ilmastovaikutuksia aiheuttava vaihe

Vastuullisen ruoan tuntomerkit

- Ympäristövaikutukset
- Ilmastovaikutukset
- Tuotanto-olosuhteet
- Terveysvaikutukset

Suomen luonnonsuojeluliiton 10 teesiä

1. Maataloustuet suunnattava ympäristö- ja eläinystävälliseen ruoantuotantoon
2. Luomu valittava vallitsevaksi viljelytavaksi
  - Luomuviljelyn etuina ovat 25-50 prosenttia tavanomaista tuotantoa pienemmät typpi- ja fosforikuormat sekä positiiviset vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen

Suomen luonnonsuojeluliiton 10 teesiä

3. Ylikalastus ja kalankasvatuksen päästöt saatava myös kuriin
4. Elintarvikkeiden kuljetus, jalostus ja varastointi muutettava ekotehokkaiksi
5. Turhasta pakkaamisesta luovuttava ja tietoa ruoan ympäristövaikutuksista lisättävä merkintöihin

Suomen luonnonsuojeluliiton 10 teesiä

6. Kaupat saatava ihmisten luo ja kauppoihin tarjolle kestäviä vaihtoehtoja
7. Ohjauskeinoja lisättävä kestävämmän ruokavalion tueksi
8. Julkiset ruokahankinnat muutettava ympäristöystävällisiksi

Suomen luonnonsuojeluliiton 10 teesiä

9. Ympäristöystävällinen ruoan valmistus ja säilytys palautettava kunniaan
10. Ympäristöystävällisestä ruoasta on jaettava lisää tietoa